

Höglundaskolan
661 80 Säffle

2010-04-08

1 (9)

Dnr: 40-2009:1773

Säffle kommun
661 80 Säffle

Kvalitetsgranskning av Höglundaskolan i Säffle kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat om Höglundaskolan, med rektorn som ytterst ansvarig, har ett fungerande system för att följa upp och utvärdera elevers kunskapsutveckling. Vidare har det granskats huruvida skolan har ett system för att utforma åtgärder, i syfte att förbättra kunskapsresultaten på skolan. Granskningen och bedömningen av hur väl skolan uppfyller statens krav har genomförts utifrån skollagen, läroplaner, övriga författningar för skolan samt forskning på skolområdet.

Skolinspektionen bedömer att Höglundaskolan uppvisar kvalitetsbrister och behöver vidta åtgärder i följande avseenden:

- Rektorerna behöver se till att skolan i större utsträckning samlar in resultat och beskriver kunskapsresultaten på skolövergripande nivå.
- Rektorerna behöver i större utsträckning förtydliga och förankra ansvarsfördelningen i skolans arbete med uppföljning och utvärdering av kunskapsresultat på grupp- och skolövergripande nivå.
- Rektorerna behöver se till att åtgärdsarbetet på grupp- och skolövergripande nivå i större utsträckning sker utifrån en analys av kunskapsresultaten.

Senast inom tre månader från beslutsdagen, dvs. 2010-07-08 ska Höglundaskolan skriftligt redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits samt hur insatserna avses leda fram till uttryckliga kvalitetsförbättringar gällande ovanstående brister.

Skolans redogörelse sänds per e-post/ post till den utredare som undertecknat beslutet till höger, under adress magnus.jonasson@skolinspektionen.se eller adress Magnus Jonasson, Skolinspektionen, Kungsgatan 20, 411 19 Göteborg.

Skolinspektionens granskning av Uppföljning och utvärdering av elevers kunskapsutveckling i Höglundaskolan i Säfte kommun

1. Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolors arbete med uppföljning och utvärdering av elevers kunskapsresultat, samt av det åtgärdsarbete skolor bedriver, under perioden september 2009 till mars 2010. Granskningen av A skola i B kommun ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser inom området kommer att redovisas i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport "Uppföljning och utvärdering av elevers kunskapsutveckling".

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Kvalitetsgranskningens syfte är att påverka skolorna så att de får ökad kännedom om de krav som ställs på skolor och rektorn, samt att stärka de strukturer skolorna har så att de målinriktat kan följa upp, utvärdera och utarbeta åtgärder för att förbättra elevers kunskapsresultat.

Skolans arbete med uppföljning och utvärdering av elevers kunskapsutveckling granskas i sin helhet över samtliga årskurser för att kunna se om skolan har ett sammanhållet system för kvalitetsarbetet samt för att kunna avläsa eventuella spridningseffekter mellan de lägre och högre årskurserna. Granskningen inriktar sig enbart på kunskapsresultaten, andra målområden skolan har ingår inte i denna granskning. Följande huvudfrågor ska belysas med hjälp av granskningen:

1. Ser rektorn till att det görs en kunskapsresultatbeskrivning (*uppföljning*) på skolan och att skolan har ett system för det arbetet?
2. Ser rektorn till att det görs en analys av vad kunskapsresultaten beror på (*utvärdering*) och att skolan har ett system för det arbetet?
3. Ser rektorn till att det utformas åtgärder som bygger på analysresultat och som syftar till att förbättra kunskapsresultaten?

2. Underlag för bedömning

2.1. Författningsstöd

De nationella skolförfattningarna anger att skolan har en skyldighet att utveckla sin verksamhet så att den svarar mot uppställda mål. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Rektorn har det övergripande ansvaret för skolans resultat och för att verksamheten som helhet inriktas på att nå

de nationella målen och därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för bl.a. att skolans arbetsformer utvecklas (se vidare 4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen, avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, samt 9 kap. skollagen för fristående skolor).

2.2. Forskningsstöd

Det finns en vetenskaplig logik för att uppföljning och utvärdering ska göras för att skolorna ska kunna åstadkomma resultatförbättring. Enligt denna logik är ett bra kvalitetsarbete en förutsättning för förbättrad undervisningskvalitet, åtminstone på sikt. Ett uttryck som ofta återkommer inom skolforskning på området är "framgångsrik skola". Det definieras som en skola "där elevernas prestationer väsentligt överstiger resultaten i skolor i allmänhet med motsvarande villkor, främst med avseende på elevernas socioekonomiska bakgrund"¹. Studier av framgångsrika skolor visar att dessa skolor kännetecknas av att de leds av en rektor som har starkt fokus på elevernas prestationer och har höga förväntningar på eleverna. Vidare pekar studierna på att framgångsrika skolor aktivt använder uppföljning och utvärdering som grund för utveckling av undervisningskvaliteten.

2.3. Bedömningsgrunder

De tre områden som är föremål för granskningen i detta projekt definieras på följande sätt:

Med *uppföljning* menas här en fortlöpande insamling av information om verksamheten. Uppföljning kan baseras på kvalitativa beskrivningar, betyg, sammanställningar av provresultat och andra nyckeltal.

Med *utvärdering* avses här en mer ingående granskning och värdering av verksamheten, dvs. en fördjupad analys för att förstå och kunna förklara resultat i förhållande till målen i verksamheten och därigenom få underlag för åtgärder.

Med *åtgärdsarbete* avses här det system skolan har för att utforma åtgärder, utifrån kunskapsresultatutvärdering och i syfte att förbättra resultaten på skolan.

Kvaliteten på arbetet med uppföljning, utvärdering och åtgärdsarbete *bedöms* utifrån två aspekter, dels i vilken mån rektorn tar det övergripande ansvaret för arbetet och dels i vilken mån arbetet kännetecknas av systematik.

Hög grad av systematik utmärks av att skolans arbete med uppföljning, utvärdering och åtgärder:

¹ Grosin, L. (2003). Forskning om framgångsrika skolor som grund för skolutveckling. i *Skolutvecklingens många ansikten* (ss. 137-179). Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

- är kontinuerligt och processinriktat; dvs. pågår ständigt och/ eller återkommande och inkluderar olika aggregeringsnivåer på skolan (elev-, grupp* -, samt en övergripande skolnivå)
- präglas av fastlagda rutiner; dvs. skolan har en tydlig planering, ansvarsfördelning, tidplan, dokumentation, verktyg och metoder
- fokuserar på förbättring/ bättre resultat
- i första hand är ett verktyg för ett internt utvecklingsarbete.

*Med grupp menas i denna granskning en aggregering av elevers kunskapsresultat på en mellannivå. Resultat på mellannivå kan följaktligen aggregeras för pojkar och flickor, klass, årskurs, arbetslag, olika ämnen, undervisningsmetoder eller resultat för andra relevanta grupperingar som skolan identifierar.

De metoder och material som utgör grunden för granskningens genomförande är analys av dokument som skolan inkommit med till Skolinspektionen, en enkät till samtliga lärare som undervisar på skolan i årskurs 1-9 samt intervju med rektorerna.

3. Höglundaskolan

Höglundaskolan ligger i Säfle tätort och har elever i förskoleklass och grundskola årskurserna 1-9. Grundskolan har 381 elever (oktober 2009). Det är fler elever i de högre årskurserna då skolan även tar emot elever från andra skolor. Verksamheten leds av två rektorer med ett uppdelat ansvar för förskoleklass och årskurserna 1-6 respektive årskurserna 7-9. Rektorerna har arbetat på skolan i två respektive ett år. Personalen är indelad i två arbetslag för de lägre och tre för de högre årskurserna.

Skolans kunskapsresultat visar att det sammantagna genomsnittliga meritvärdet 189 för år 2009 är lägre i jämförelse med riket. Samtidigt visar sammanställningen att resultatet varierar kraftigt mellan olika år när det gäller genomsnittliga meritvärden och andelen elever som når målen i samtliga ämnen.

Skolan uppvisar skillnader mellan flickors och pojkars resultat. Tillgänglig statistik visar att flickornas genomsnittliga meritvärde för år 2009 är 197 medan pojkarna har 182. Andel elever som är behöriga till nationella program är 90 procent medan andelen elever som når målen i samtliga ämnen är 70 procent. Pojkarnas resultat är även här lägre då 67 procent har nått målen i samtliga ämnen i jämförelse med 72 procent för flickorna. De kraftiga variationerna i resultaten mellan olika år och att en tredjedel av eleverna inte når målen i alla ämnen, är enligt Skolinspektionen angeläget att följa upp och analysera. I relationen nationella prov och slutbetyg i årskurs 9 (2008) framkommer skillnader mellan de olika ämnena. I svenska och engelska finns en god överensstämmelse mellan betyg på prov och slutbetyg. När det gäller matematik har 24 procent av eleverna erhållit ett högre slutbetyg i jämförelse med provresultatet i nationella provet. En sådan stor avvikelse är enligt Skolinspektionen angeläget att analysera.

4. Skolinspektionens bedömning

4.1. Samlad bedömning av skolan

Granskningen visar att skolans arbete med uppföljning, utvärdering och åtgärdsarbete på elevnivå bedrivs systematiskt då det pågår kontinuerligt med fasta rutiner och omfattar alla årskurser och samtliga ämnen.

Emellertid finns det brister inom de olika områdena, främst när det gäller grupp- och skolövergripande nivå. Arbetet med att samla in och beskriva kunskapsresultaten på skolövergripande nivå behöver förbättras. Rektorerna behöver i större utsträckning förtydliga och förankra ansvarsfördelningen i skolans arbete med uppföljning och utvärdering av kunskapsresultat på grupp- och skolövergripande nivå. Detta skulle kunna bidra till att skapa samsyn och ett sammanhållet system vid skolan kring kvalitetsarbetet. Dessutom behöver skolans åtgärdsarbete på skol- och gruppnivå i större utsträckning ske utifrån en analys av kunskapsresultaten.

Sedan skolans rektorer tillträdde har de startat upp ett par utvecklingsprocesser vid skolan. När det gäller utvärdering av kunskapsresultat på gruppnivå har skolan bland annat börjat analysera vilken betydelse klassrumssituationen har för pojkars och flickors möjlighet att prestera goda kunskapsresultat samt vilken betydelse den enskilde lärarens kompetens har för gruppens och den enskilde elevens resultat. Parallellt med detta pågår ett förändringsarbete kring elevernas arbetsro på lektionerna.

4.2. Uppföljning av elevernas kunskapsresultat

I detta avsnitt granskas om det sker en systematisk insamling och beskrivning av elevernas kunskapsresultat.

I den dokumentation Skolinspektionen tagit del av redovisas resultaten från nationella ämnesprov i årskurs 5 och 9. Skolan redovisar även förhållandet mellan provbetyg och slutbetyg på nationella proven i årskurs 9 samt i vilken omfattning eleverna nådde kravnivån på nationella proven i årskurs 5. I de lägre årskurserna redovisas även i vilken mån eleverna uppnått målen i övriga ämnen.

Vid intervjuer med rektorerna framkommer att det i stor utsträckning saknas rutiner för uppföljning på en skolövergripande nivå. Rektorn för de lägre åldrarna uttrycker att det pågår ett arbete på skolövergripande nivå. Rektorn uppger att hon har kunskap om hur det går för i stort sett samtliga elever men att skolan måste bli bättre på att dokumentera sitt arbete med uppföljning av kunskapsresultat. Båda rektorerna ger uttryck för att uppföljning av elevernas kunskapsresultat på en mer övergripande nivå behöver utvecklas och bli mer omfattande. Rektorerna uppger att när de började vid skolan, för två respektive ett år sedan, fanns det tre olika skolkulturer inom skolan. Orsaken till detta var, enligt rektorn för de högre åldrarna, att personalgrupper från olika skolor hamnade på Höglundaskolan efter en nedläggning av skolor i kommunen. Personal med erfarenhet från tre olika ledningar och därmed också olika erfarenheter och

rutiner skulle enas. Det har enligt rektorerna varit ett omfattande arbete att tillvara ta erfarenheterna och den kunskap som fanns i de olika kulturerna och att få ihop dessa tre till en gemensam. Det är ett arbete som varit prioriterat bland annat för att hitta en bas att bygga vidare på i arbetet kring uppföljning av elevernas kunskapsresultat på en mer övergripande nivå.

Nationella proven i årskurs 5 och 9, och nu även i årskurs 3, är viktiga avstämningsnivåer i skolans uppföljningsarbete. Skolan använder sig även av traditionella prov och tester i de olika årskurserna som grund för att ge en bild på gruppnivå. Bland annat använder sig skolan av LUS (läsutvecklingsschema). Uppföljning på gruppnivå sker huvudsakligen årskurs- och klassvis.

På elev- men även på gruppnivå följs eleverna upp på arbetslagsträffar, klasskonferenser, möten i elevvårdsteamet. I de högre årskurserna följs även eleverna upp vid ämesträffar. Jämsides med detta följs eleverna upp genom individuella utvecklingsplaner (IUP), skriftliga omdömen, utvecklingssamtal samt eventuella åtgärdsprogram. De individuella utvecklingsplanerna och skriftliga omdömena omfattar samtliga ämnen som eleverna får undervisning i.

I lärarenkäten uppger i stort sett samtliga lärare som undervisar i de lägre respektive högre årskurserna att skolan har tagit fram gemensamma bedömningskriterier för elevernas kunskaper i samtliga ämnen. Vid frågan om vem som tar det övergripande ansvaret för att elevers kunskapsresultat följs upp så uppger tre fjärde delar av lärarna som undervisar i de lägre årskurserna att rektorn gör det. Ungefär två tredjedelar av lärarna som undervisar i de högre årskurserna uppger att rektorn tar det övergripande ansvaret. Resultaten tyder på att lärarna i viss utsträckning kan ha menat uppföljning av elevers kunskapsresultat på elev- samt gruppnivå när de besvarat frågan. Detta visar på vikten av att skolan utarbetar fasta rutiner kring uppföljning av elevernas kunskapsresultat på en skolövergripande nivå.

I den bakgrundsinformation från skolledningen som skolan har inkommit med gör skolans rektorer bedömningen att redovisningen av elevers måluppfyllelse i alla ämnen är ganska bra.

Bedömning: Skolinspektionen bedömer att skolans arbete med uppföljning av elevernas kunskapsresultat delvis uppfyller de krav som ställs på verksamheten. Arbetet med uppföljning på elevnivå är i hög grad systematiskt då det finns en struktur och fasta rutiner och omfattar alla årskurser och samtliga ämnen. Arbetet med uppföljning av kunskapsresultat på gruppnivå är till viss del systematiskt då det är kontinuerligt och det finns rutiner för det. Rektorerna behöver förbättra arbetet med att samla in och beskriva kunskapsutvecklingen på en skolövergripande nivå. Rektorerna behöver i större utsträckning förtydliga och förankra ansvarsfördelningen i skolans arbete med uppföljning av kunskapsresultat på grupp- och skolövergripande nivå. Detta skulle

kunna bidra till att skapa och bibehålla en samsyn och ett sammanhållet system vid skolan kring arbetet med uppföljning av kunskapsresultat.

4.3. Utvärdering av kunskapsresultaten

I detta avsnitt granskas om det på skolan sker en systematisk analys och värdering av kunskapsresultaten för att finna förklaringar och kunna vidta åtgärder.

I skolans kvalitetsredovisningar finns några övergripande analyser av kunskapsutvecklingen på skolnivå redovisade. Analyserna är knapphändigt formulerade varför det inte går att utläsa några tydliga slutsatser.

Skolans dokumentation av utvärderingen av kunskapsresultaten på de olika nivåerna, skol-, grupp- och elevnivå, följer samma struktur och innehåll som vid skolans redovisning av kunskapsresultaten, se ovan av avs. 4.2.

Skolan saknar i stor utsträckning rutiner för utvärdering av kunskapsresultat på skolövergripande nivå. Rektorn för de lägre åldrarna uppger att hon inför det kommande läsåret skickar ut ett formulär till lärarna. Lärarna uppger då vilka behov de anser att det finns inför nästa läsår i verksamheten i syfte att förbättra kunskapsresultaten, t.ex. satsningar i matematik, förstärkningar i klassrumssituationen i form av en extra lärare eller mindre elevgrupper. Rektorn analyserar sedan utifrån detta och har diskussioner med lärare, speciallärare och övrig personal. Som rektorerna tidigare uppgett under avs. 4.2. har de lagt mycket tid på att få samman tre skolkulturer till en gemensam. Ett enligt rektorerna prioriterat område som fått till konsekvens att uppföljning på skolnivå och därigenom även utvärderingen fått stå tillbaka.

Utvärdering av elevernas kunskapsresultat på gruppnivå, men även på elevnivå, görs i samband med arbetslags- och ämnesträffar, klasskonferenser och möten i elevvårds-teamet. I samband med detta dokumenteras utvärderingen i form av olika dokument beroende på i vilken konstellation personalen träffas.

Rektorerna uppger att det pågår ett utvecklingsarbete vid skolan när det gäller utvärdering av kunskapsresultat på gruppnivå. Bland annat analyseras vilken betydelse klassrumssituationen har för pojkar och flickors möjlighet att prestera goda kunskapsresultat, vilka faktorer som kan medverka till att flickor lyckas bättre i teoretiska ämnen i jämförelse med pojkarna vid skolan samt vilken betydelse den enskilde lärarens kompetens har för gruppens men även enskild elevs resultat. Enligt rektorerna är detta ett intressant om än omfattande arbete som det återstår mycket av innan det är klart.

Jämsides med detta pågår även ett skolövergripande utvecklingsarbete vid skolan när det gäller utvärdering av elevers kunskapsresultat. Detta arbete utmärks enligt rektorerna av övergripande frågeställningar kring begreppet kunskap, vad det står för och vilken elevens förståelse inför den kunskap hon/han hämtar in är. Parallellt med detta

pågår en diskussion kring vad det egentligen är som skolan bedömer, hur kunskap bedöms, på vilka grunder.

På elevnivå utvärderas och dokumenteras elevernas kunskapsresultat kontinuerligt genom individuella utvecklingsplaner (IUP), skriftliga omdömen samt eventuella åtgärdsprogram. Elevernas kunskapsresultat utvärderas även genom diskussion och återkoppling vid utvecklingssamtalen med elev och föräldrar.

Vid frågan om vem som tar det övergripande ansvaret för analys av bakomliggande orsaker till de kunskapsresultat som uppnås framkommer en splittrad bild. Lite mindre än hälften av lärarna, oavsett om de undervisar i lägre eller högre årskurser, svarar att rektorn tar det övergripande ansvaret. Av lärarna som undervisar i de lägre åldrarna uppger en tredjedel att läraren tar det övergripande ansvaret samt ett fåtal att arbetslaget tar det övergripande ansvaret. När det gäller lärarna som undervisar i de högre årskurserna så uppger hälften av lärarna att läraren tar det övergripande ansvaret för att en analys av bakomliggande orsaker genomförs. Resultatet tyder på att lärarna i viss utsträckning läst in utvärdering av elevers kunskapsresultat på elev- och gruppnivå när de besvarat frågan.

I den bakgrundsinformation som skolan har inkommit med gör skolans rektorer bedömningen att skolans analys av kunskapsresultaten är ganska bra.

Bedömning: Skolinspektionen bedömer att skolans arbete med utvärdering av elevernas kunskapsresultat delvis uppfyller de krav som ställs på verksamheten. Skolans arbete med utvärdering av elevernas kunskapsresultat på elevnivå är i hög grad systematiskt då det finns en struktur och fasta rutiner och omfattar alla årskurser och samtliga ämnen. Arbetet med utvärdering av kunskapsresultat på gruppnivå är till viss del systematiskt då det är kontinuerligt och det finns rutiner för det. Rektorena behöver i större utsträckning förtydliga och förankra ansvarsfördelningen i skolans arbete med utvärdering av kunskapsresultat på grupp och skolövergripande nivå. Detta skulle kunna bidra till att skapa och bibehålla en samsyn vid skolan kring arbetet med utvärdering av kunskapsresultat.

4.4. Åtgärder utifrån en utvärdering av kunskapsresultaten

I detta avsnitt granskas om skolan har en systematik i arbetet med att utforma åtgärder utifrån en utvärdering av kunskapsresultaten.

Av skolans kvalitetsredovisningar är svårt att utläsa vilka åtgärder skolan sätter in på skol- och gruppnivå utifrån en utvärdering av kunskapsresultaten då beskrivningen av åtgärder är knapphändig formulerade.

Rektorn för de lägre årskurserna uppger att skolans handlingsutrymme för att sätta in åtgärder på skol- och gruppnivå är begränsad av den rambudget skolan har att arbeta efter. Skolan får sig tilldelat ett ekonomiskt anslag utifrån antal elever vid skolan. Enligt

rektorn är ett sådant upplägg av budget dåligt anpassad till verksamheternas faktiska förutsättningar och behov. Rektorn uppger att föregående år skickades in ett förslag, som utarbetats tillsammans med personalen, om hur skolan skulle kunna arbeta för att höja kunskapsresultaten. Skolan har enligt rektorn inte fått någon respons på sitt förslag. Vid intervjuer med rektorerna framkommer att skolan har satsat på ganska omfattande åtgärder på skolnivå sedan de tillträdde sina tjänster för två respektive ett år sedan. Skolan har genomfört en gemensam satsning i att utbilda lärarna i att "möta barn med svårigheter", enligt rektorerna i syfte till att skapa en naturlig plats för elever med behov av särskilt stöd i hemklassrummet. Av en elevenkät som genomfördes våren 2009 framkom att ett stort antal av skolans elever upplevde att de "ibland" eller "inte" fick arbetsro på lektionerna. Rektorerna uppger att skolan mot bakgrund av resultatet har påbörjat ett förändringsarbete som ska syfta till att skapa och förankra gemensamma ordningsregler samt upparbeta en gemensam ömsesidig respekt gentemot varandra. En grundläggande förutsättning för att eleverna ska kunna nå goda kunskapsresultat är enligt rektorerna att de får arbetsro. Behovet av åtgärder kan uppmärksammas genom möten i arbetslagen, ämnesträffar, klasskonferenser, elevvårds- teamet, och som här genom en enkät, men även genom indikationer från lärarna.

På elevnivå identifieras elevers behov av åtgärder fortlöpande av undervisande lärare som vid sin bedömning kan ta hjälp av skolans speciallärare och specialpedagog. Åtgärdsprogrammen som sedan upprättas utvärderas fortlöpande och lika ofta oavsett om åtgärden är av lång- eller kortsiktig karaktär.

I lärarenkäten uppger samtliga av lärarna som undervisar i de lägre åldrarna att skolans åtgärder bygger på en analys av kunskapsresultaten, motsvarande för lärarna som undervisar i de högre årskurserna är tre fjärdedelar. Vid frågan om vem som tar det övergripande ansvaret för att det sätts in åtgärder som syftar till att förbättra kunskapsresultatet och som bygger på analys så uppger tre fjärdedelar av lärarna, oavsett om de undervisar i lägre eller högre årskurser, att rektorn tar det övergripande ansvaret.

Bedömning: Skolinspektionen bedömer att skolans arbete med åtgärdsplanering delvis uppfyller de krav som ställs på verksamheten. Arbetet är till viss del systematiskt då det finns en struktur och fasta rutiner för hur åtgärder sätts in på de olika nivåerna, skol- grupp- och elevnivå. Rektorerna behöver emellertid se till att åtgärdsarbetet på skol- och gruppnivå i större utsträckning sker utifrån en analys av kunskapsresultaten.

På Skolinspektionens vägnar

Bertil Karlhager
Enhetschef

Magnus Jonasson
Utredare